

Bc. Vít Jásek
výkonný ředitel

V Praze dne 12.3.2021
Naše značka 21046 MPŘ

Stanovisko

*Unie zaměstnavatelských svazů České republiky uplatňuje
k materiálu „Strategie rozvoje kulturních a kreativních odvětví pro roky 2021-2025“
tyto připomínky:*

(mezirezortní připomínkové řízení)

Obecné připomínky:

Výše uvedený materiál (dále jen „Strategie“) - mimo jiné – vymezuje kulturní a kreativní sektor a dále kulturní a kreativní odvětví a na více místech porovnává představy o těchto oblastech kultury (či spíše ekonomiky) s přístupy a výsledky Satelitního účtu kultury. Dopouští se některých zjednodušení a nepřesností souvisejících zřejmě s nedostatečnou znalostí účelu a metodiky uvedeného účtu kultury i statistické praxe jako takové.

Text na str. 39: „V České republice se v roce 2017 kulturní sektor dle satelitního účtu kultury podílel 2,03 % na HDP. Jedná se však o data, která nezahrnují celý KKS, chybí zásadní části KKO. Není například zahrnuta podstatná oblast videoher.“

Autoři Strategie zřejmě zaměňují hrubou přidanou hodnotu s hrubým domácím produktem. V tabulce Satelitního účtu kultury (dále jen „SÚK“) č. 11 se lze přesvědčit o tom, že podíl sektoru kultury na celostátní hodnotě HDP byl pro rok 2017 odhadován v úrovni 1,37 % (pro rok 2018 to bylo 1,47 %). Podíl na celostátní výši hrubé přidané hodnoty byl odhadován v úrovni 2,10 % (pro rok 2018 v úrovni 2,19 %). Jak je tedy zřejmé, text uvádí nesprávný ukazatel i jeho výši. Zároveň považujeme za důležité uvést přesný zdroj uvedených uváděných dat.

Dále text Strategie pokračuje: „Jedná se však o data, která nezahrnují celý KKS, chybí zásadní části KKO. Není například zahrnuta podstatná oblast videoher.“

SÚK samozřejmě nezahrnuje celý KKS či celé KKO. Nezahrnuje také např. výrobu nábytku či výrobu kovových konstrukcí apod. (viz z tab. 3 Strategie vymezující KKO dle CZ-NACE, str. 121). Jak se v úvodu textu SÚK již od roku 2011 uvádí, kulturní sektor, který zahrnuje SÚK, byl vymezen jednotně v rámci projektu Eurostatu zvaného „Essnet Culture“ ukončeného v r. 2011 jednotně pro celou EU. Do kultury byla „zařazena“ také umělecká řemesla. Jejich rozsah byl v našich podmínkách upřesněn v rámci resortu kultury s tím, že samozřejmě nezahrnují jakoukoli sériovou výrobu apod.

Co se týče oblasti videoher, je do SÚK zahrnut kód 58.21 stejně tak jako do vymezení KKO (viz výše zmíněná tab. Strategie č. 3, str. 122). Vydávání standardního softwaru (nikoli na zakázku, tj. kód 58.29) do kulturního sektoru nepatří a samozřejmě do něj zahrnuto nebylo.

Obrázek č. 11: Pět klíčových problémů rozvoje KKO, str. 84: Z obrázku vyplývá, že problémem je „Nedostatečný sběr a analýza dat v oblasti KKO“.

Co se sběru dat týče, státní statistickou službou – ať už poskytovanou ČSÚ či resortními statistickými útvary – je zachycen minimálně jednou ročně celý rozsah (nejen) ekonomických aktivit. Samozřejmě mnoho šetření s ohledem na zpracovatelské i respondentské zatížení je prováděno výběrovým (nikoli vyčerpávajícím) způsobem a relativní velikost výběrových souborů se může lišit (obvykle s ohledem na ekonomický význam či váhu dané aktivity). Dopočet zjištěných výsledků na základní soubor může být touto skutečností samozřejmě ovlivněn. Změny v tomto směru by však zřejmě nebyly snadnou záležitostí, předpokládaly by nejen dodatečné finanční zdroje, ale i překonání – postupem času sílicích – požadavků na snížení respondentské zátěže statistickým výkaznictvím. Dodáváme, že tato poznámka se netýká organizace NIPOS, která provádí veškerá statistická zjišťování vyčerpávajícím způsobem, tj. u všech respondentů s danou aktivitou ve vymezeném čase.

Text na str. 92: „Satelitní účet kultury, který poskytuje základní přehled, je pouze mezikrokem ke komplexnímu systému dat o KKO. Zahrnuje mix netržních aktivit veřejné kulturní služby zásadně dotované z veřejných rozpočtů a tržních aktivit. V tomto ohledu se tak jedná spíše o částečné zachycení kulturního a kreativního sektoru, nikoli specificky KKO. Dále do mapování nebyly zahrnuty oblasti související s digitalizací a nezohledňuje ani OSVČ, které tvoří podstatnou část KKO.“

SÚK – jak je výše uvedeno – nevznikl s cílem vytvoření systému dat o KKS/KKO, a proto v tomto směru nemůže být ani mezikrokem k tomuto cíli. Vznikl proto, aby kvantifikoval zdroje vstupující do sektoru kultury na straně jedné a výstupy z tohoto sektoru na straně druhé a byl zdrojem dat pro analýzy v oblasti ekonomiky kultury. Také nebylo účelem účtu zahrnout všechny oblasti digitalizace v naší ekonomice, ale jen ty, které – dle výše uvedeného vymezení v rámci projektu Eurostatu – spadají do sektoru kultury. Co se týče informace, že SÚK nezohledňuje OSVČ, ta se nezakládá na pravdě. V SÚK jsou explicitně uváděny a komentovány výsledky Výběrového šetření pracovních sil a OSVČ jsou zařazeny mezi podnikatele bez zaměstnanců (viz tab. 7 b SÚK, str. 29 v SÚK 2017 a str. 28 v SÚK 2018). Výsledky uvedeného šetření dokonce umožňují vyčíslit počet pracovníků v povoláních kulturního charakteru prováděných v organizaci s převažující jinou než kulturní činností, a naopak i v povoláních „nekulturního“ charakteru prováděných v organizaci s převažující kulturní činností. Po započtení všech druhů pracovního zapojení v kulturním sektoru lze vyčíslit jeho podíl na uplatnění živé práce v celé ekonomice v úrovni cca 4 % (to je o málo nižší podíl, než se uvádí v případě Nizozemí na str. 68 Strategie). Strategie tedy zřejmě vychází z nedostatečných informací, a navíc z roku 2015.

Text na str. 93: „Největším problémem tak zůstává nepřesnost dat a malá provázanost mezi NIPOS, který pro MK zajišťuje statistické zjišťování v kultuře, a Českým statistickým úřadem“.

Statistická data nejsou a ze své povahy ani nemohou být zcela přesná v tom smyslu, že by bezesbytku věrohodně pokrývala šetřenou realitu. Např. nepřesnost statistiky NIPOS souvisí s rozdílnou mírou návratnosti statistických výkazů za jednotlivé segmenty kultury, kvůli níž je třeba za pomoci sofistikovaných metod provést dopočty. Nízká návratnost hlášení bývá zejm. u soukromých subjektů

(i přes možné sankce, které však stát – z pochopitelných důvodů – neuplatňuje). Jelikož kreativní odvětví patří do soukromé sféry, výrazně doporučujeme do Strategie doplnit, že je úkolem Ministerstva kultury nacházet efektivní a nekonfliktní nástroje k dostatečnému statistickému vykazování za soukromou sféru. Vedle nevyužívaných restriktivních opatření by mělo jít v první řadě o propagaci významu a přínosu statistických hlášení pro jednotlivé kreativní obory jako i pro celé kreativní odvětví. Např. by mělo jít o jednání s oborovými klikami o potřebnosti statistických hlášení za jejich obory atd. Bez těchto a dalších kroků nepřinese, dle našeho soudu, rozšíření statistických šetření na další oblasti požadované změny.

Na Pankráci 1618/30
140 00 Praha 4

tel.: 234 633 210

e-mail: info@uzs.cz
www.uzs.cz
IČ 22718729

Zásadně ovšem nelze souhlasit s tvrzením o malé provázanosti mezi NIPOS a ČSÚ.

Obě tyto instituce spolu více než deset let úzce spolupracují (za ČSÚ zejm. s věcně příslušnými odbory zabývajícími se kulturou či národním účetnictvím), a to při společném sestavování SÚK, ohledně obsahu a metodiky SÚK a samozřejmě při vzájemném sdílení velkého objemu dat za danou oblast, která si každoročně vyměňují a připomínají.

K Akčnímu plánu Strategie, opatření 4a) - Nastavit systematický sběr a vyhodnocování dat na národní úrovni dodáváme, že mezi „Dalšími nositeli“ chybí NIPOS, který je pověřen prováděním státní statistické služby v resortu MK ČR. Zabezpečuje sběr, dopočet a vyhodnocování statistických dat v oblasti tradiční kultury (kulturní dědictví, interpretační umění a výtvarné umění), která je ve Strategii na obrázku č. 4 považována za Kulturní a umělecké jádro modelu KKO.

Doporučujeme, aby byl dokument dopracován, zpřehledněn a odstraněny věcné a formulační nejasnosti.

Tyto připomínky považujeme za zásadní!

Konkrétní připomínky

Ad 1. Východiska strategie

Část definiční:

Ad. Rozlišení Kulturního a kreativního sektoru a Kulturního a kreativního odvětví (s. 8)

je matoucí z několika důvodů.

1/ ad. str. 8:

Je třeba vycházet ze zásad, které při sběru dat aplikuje ČSÚ, který používá termín „odvětví“ pro konkrétní ekonomické oblasti, zatímco „odvětví“ na s. 8 je definováno „ekonomickou výkonností“ („Do oblasti KKO spadají subjekty, které nejsou závislé na veřejných zdrojích (tj. jsou z více než 50% soběstačné.“)) Definice na str. 8 je tedy neúplná a z hlediska dalšího textu i rozporná.

Na str. 31 je KKO definováno jako „ekonomické činnosti v rámci KKS, jejichž základem je lidská kreativita a jsou založeny na kulturních hodnotách nebo uměleckých vyjádřeních.“

Obr. 5 na str. 31 pak přináší věcné rozlišení KKO na podoblasti, kde ovšem jsou i činnosti, které „jsou závislé na veřejných prostředcích.“ Viz obrázek 5, str. 31.

Některé oblasti by pak z hlediska ekonomické soběstačnosti stále přecházely hranici

Př: I z praktického hlediska by potom do KKO mohly spadat např. z dlouhodobé výkonnosti PKF Prague Philharmonia, Český filharmonický sbor Brno (okolo 60% soběstačnosti), popř. některé subjekty by hranici přecházely v průběhu času vztaheno k def. na str. 8.

2/Matoucí je i z důvodu překladu do angličtiny, kde i v Ročence ČSÚ je „odvětví“ překládáno jako „sector.“ Viz např. zde:

<https://www.czso.cz/documents/10180/123503161/37000220.pdf/0504372a-2a34-447a-9102-8eb9d3149f41?version=1.1>

Na Pankráci 1618/30
140 00 Praha 4

tel.: 234 633 210

e-mail: info@uzs.cz
www.uzs.cz
IČ 22718729

Požadujeme KOO přehledně definovat a specifikovat na začátku materiálu, nikoli postupně a polemicky.

Tato připomínka je zásadní

2/Rozdělení hudební praxe na „scénické umění“ a „hudbu.“

V materiálu není přehledně definičně specifikováno, takže lze pouze tušit, že:

„scénické umění“ obsahuje praxi koncertní a operní, zatímco „hudba“ nahrávací průmysl a obchod s právy spojenými s provozováním a nahráváním (autorská a související). V textu pak se používá pouze termín „autorská práva“ (s.54) v souvislosti s oceněním nehmotného majetku právnických subjektů, což je matoucí nepřesnost, protože v evropském právu může organizace disponovat pouze licencemi. Rozlomení oboru na dvě části má svá procesní rizika, která se projevují již v textu – viz. obrázek 7 (Sdílení gescí mezi ministerstvy) s. 37, kde „hudba“ vypadla. Může mít tedy důsledky v propadu některých aktivit mezi resortní správou. Rizikovou oblastí jsou v tomto nahrávky, např. zejména české klasické hudby, které nemohou mít ziskový efekt. **Stejně tak, jako ji nemůže mít žádná experimentální, progresivní, či nově vznikající hudební tvorba, které chybí marketingové zdroje a s ohledem na menšinový charakter je i bez mediální podpory.**

Požadujeme v relevantních přehledech vždy specifikovat jednotlivé segmenty.

Tato připomínka je zásadní

Ad 2. Obecná analytická část

s. 40 Klasifikace KKO podle míry „konkurenční výhody“

Mezi činnostmi s „nízkou konkurenční výhodou“ je zařazeno umění a scénické umění jako ta, která jsou méně „inovativní“ a „méně vhodná pro internacionalizaci a orientují se na domácí trh“

To je nevyhovující formulace.

Př. hudební scénické produkce se uplatňují na mezinárodním trhu od středověku a že by scénické umění, nebo výtvarné umění (čím se asi myslí „umění“ a je to nějaké reziduum anglického překladu), nedokázaly být podle obecných kritérií inovativní je matoucí tvrzení.

Konkrétně: Např. provedení Dvořákovy 9. Symfonie českých orchestrem má na trhu s uměním několik „konkurenčních výhod“, ač není inovativní (český orchestr – český autor/autenticita), zpravidla i „nižší cena“. Obecně na trhu s uměním pak hraje roli i hudba jako nejazykové, tedy bezbariérové umění (další konkurenční výhoda). Inovativní představení a koncerty jsou běžnou součástí provozu.

Požadujeme zásadně přeformulovat ve smyslu připomínky.

Tato připomínka je zásadní

s. 45 Ad Majetková struktura KKO – oblast hudba

Je zde matoucí závěr o vlastnické struktuře nahrávacího průmyslu a obchodu s právy souvisejícími s autorskými. V ČR byly v 90. letech založeny dceřiné společnosti zahraničních tradičních firem (Baerenreiter, Sony BMG atd.). Hospodářský přínos v tomto případě neplyne do ČR sensu stricto. Jsou to z hlediska finančních toků významné organizace.

Doporučujeme zpřesnit text

Na Pankráci 1618/30
140 00 Praha 4

tel.: 234 633 210

e-mail: info@uzs.cz
www.uzs.cz
IČ 22718729

Ad 2.2. Inovační ekosystém KKO

Z odstavce o „neziskových organizacích“ vypadáva významný segment institucionální páteře hudby „orchestry.“ S. 51

Není to jen zde, ale také v „kartách,“ kde je uváděn pouze tanec jako mající „konkurenční výhodu“ pro export pro nejazykový charakter.

Požadujeme doplnit

Tato připomínka je zásadní

Ad 2.4. Analýza současných finančních prostředků

Jak uvádíme výše, je potřeba sjednotit výklad a strukturu dat s ČSÚ a aproximací s EUROSTATem (ESSnet Culture).

s. 93 – ad hodnocení konstrukce Satelitního účtu kultury a „nepřesnosti a neúplnosti dat.“

Prováděním státní statistické služby v resortu MK je pověřen NIPOS, z toho automaticky vyplývá úzká součinnost s ČSÚ, který aproximuje strukturu dat s EUROSTATem. EU perspektivně cílí k systému akreditace subjektů, které mohou sbírat relevantní data (viz např. FENSTAT <https://www.fenstats.eu/accreditation>).

Pozn.: Je možné mít přesnější data v nějakém segmentu na základě oborových dat (např. Fond kinematografie, nebo data z GR), ale nelze kompilovat data od oborových asociací s využitelností pro ČSÚ a mezinárodní srovnávání dat bez odborné metodiky řízené pověřeným subjektem.

Tato připomínka je doporučující

Kontaktní osobou pro vypořádání připomínek je:

Mgr. Petr Hanuš

petr.hanus@uzs.cz

608 227 367

Bc. Vít Jásek v.r.
